

MST

- mellem radikalitet og forhandling

Opgave i seminar 2.2.4 : Sociale bevægelser i Latinamerika: Demokrati og autoritarisme

Afleveret som A - fag, som del af individuelt tilrettelagt suppleringsudd.

Marianne Hyldal Vollmer, 19960562

1. INDLEDNING - ET PARADOKS ?	2
2. PROBLEM OG TESER	4
3. TEORIAFSNIT	5
3.1 INDSNÆVRING AF TEORIRAMMEN	5
3.2 DEFINITION AF EN SOCIAL BEVÆGELSE	6
3.3 POLITICAL OPPORTUNITIES	7
3.4 DIANE DAVIS, AFSTANDSMODELLEN & O'DONNELL	9
3.5 FRAMING	10
4.0 ANALYSE	12
4.1 EN INTRODUKTION TIL MST; MÅL OG MIDLER.	12
4.2 POLITICAL OPPORTUNITIES & DEN BRASILIANSKE KONTEKST	13
4.2.1 DET POLITISKE SYSTEMS RELATIVE ÅBENHED	13
4.2.2 GRADEN AF STABILITET I ELITEALLIANCER	15
4.2.3 TILSTEDEVÆRELSEN AF ALLIEREDE	15
4.2.4 TILBØJELIGHED TIL REPRESSION	17
4.3 MEDIER OG FRAMING	18
4.3.1 DEN INTERNATIONALE MASTERFRAME	18
4.3.2 FRAMING AF MST I BRASILIANSKE MEDIER	19
5.0 OPSUMMERING, PARADOKSER OG FREMTIDSPERSPEKTIVER	21
5.1 AFSTAND, PO OG FRAMING : MELLEM RADIKALITET OG FORHANDLING	21
5.2 EN PROBLEMFYLDT FREMTID	23
6.0 KONKLUSION	24
7.0 BIBLIOGRAFI	24

Afleveret december 2001 som A-fag af Marianne Hyldal Vollmer, 960562

1. Indledning - et paradoks ?

Brasiliens arbejdere ved hvilken vej de må gå for at finde så simple ting som jord, hjem, arbejde, brød [...]. Derfor frygter vi ikke for at blive kaldt radikale. Vi er blot en bevægelse, som med radikalitet konfronterer et land med radikale uretfærdigheder”.

João Pedro Stedile, leder af MST efter ”massakren¹” i Eldorado dos Carajás

I 1978 udfører en forløber for “Bevægelsen for Jordløse Landarbejdere”(MST) en jordbesættelse i det sydlige Brasilien. En strategi som overtages af MST, og som bevægelsen stadig i dag holder fast i på trods af, at der i 1985 blev vedtaget en landbrugsreform, PNRA², med det primære mål at tildele jord til i alt 1, 4 million familier (MST³), at Brasilien i mellemtiden har gennemgået en transition fra et autoritært regime til en form for demokrati, og selv efter at Fernando Henrique Cardoso - Brasiliens præsident siden 1994, og dennes regering har imødegået en række af MSTs krav. På trods af disse kontekstuelle ændringer og indrømmelser, og det faktum at MST også anvender forhandling - bevægelsen har bl.a. sin egen lobby, anvendes jordbesættelsesstrategien stadig. Og netop dette syntes at udgøre et paradoks.

Et paradoks, som dog ikke er større, end at MST gennem de seneste år har opnået en stigende opbakning på såvel nationalt som internationalt plan. Dette gennembrud kan relateres til to hændelser i hhv. 1995 og 1996, hvor medlemmer af MST omkom som følge af militærpolitiets intervention under MSTs forsøg på at besætte nogle landområder. Det er dog ikke første gang, at medlemmer under en jordbesættelse skydes af militærpolitiet, ifølge MSTs egne kilder er i alt 1.520 medlemmer (MST⁴) omkommet i løbet af bevægelsens eksistens, men det er hændelserne i 1995 og 1996, der bliver det store vendepunkt, hvad angår mulighederne for forhandling mellem MST og den brasilianske regering.

Grunden hertil er dels, at “massakren” i 1996 ved en tilfældighed bliver filmet af et fjernsynshold, og derved bliver et bevis på, at der virkelig finder overgreb sted. Men endvidere indfinder episoden i 1995 i Corumbiara sig kort efter, at Cardoso og dennes regering har *“forpligtiget sig selv til at vende den endemiske voldskurve i Brasilien”*

---

¹ Af hensyn til objektiviteten fremstår dette ord, som anvendes af MST, i gåseøjne

² Den Nationale Plan for en Jordreform

³ MST har såvel en hjemmeside på brasiliansk-portugisisk som engelsk, tysk og fransk. Her er der dog primært anvendt den brasiliansk-portugisiske version, idet denne indeholder en mere uddybende gennemgang af organisationens baggrund og udvikling.

⁴ Tallene er sidst opgjort i november 2000. Her bør det fremhæves, at det ikke fremgår hvor mange af disse ”drab” var forårsaget af hhv. militærpolitiet og den Demokratisk – Rurale Union (UDR), de store

(Cadji, 2000). Som konsekvens har overgrebet i 1995, at regeringen nedsætter et Nationalt Menneskerettigheds Program - og netop som dette program er ved at blive udviklet og implementeret, indtræffer så episoden i Eldorado dos Carajas i 1996 hvor nitten MST medlemmer omkommer.

I første omgang syntes paradokset mellem en radikal strategi og en demokratisk kontekst, at være blevet nedtonet givet den voldelige nedkæmpelse af MSTs aktioner denne strategi har resulteret i. Men om end den fælles fordømmelse af statens anvendelse af vold fra politiske aktører og organisationer på civilsamfundsniveau sker uafhængigt af disses holdning til en jordreform, skabes der mellem MST og visse af disse institutioner, politiske partier og internationale organisationer en alliance, som er medvirkende til, at spørgsmålet om en jordreform bringes tilbage på den politiske dagsorden.

2. Problem og teser

Udgangspunktet for denne opgave er således ovennævnte paradoks mellem en demokratisk kontekst og anvendelsen af en radikal strategi. Endvidere antages det, at der fra 1995 sker en ændring i MSTs strategi, således at det er fra dette tidspunkt, at organisationen i stigende omfang anvender en direkte og mere konventionel form for interaktion med det politiske system.

Spørgsmålene som søges besvaret lyder således;

- hvorfor anvender MST stadig en radikal strategi givet mulighederne for, og anvendelsen af, demokratisk forhandling?
- hvorfor anses bevægelsen, på trods af den radikale strategi, som en legitim aktør af såvel nationale politiske partier som internationale organisationer?

Fokus vil dermed primært være på MST og denne organisations interaktion med det politiske system, og tesaerne i.f.t ovenstående spørgsmål lyder således, at den radikale strategi, såvel som den demokratiske forhandlingsstrategi, er afledt og motiveret af den politisk – institutionelle kontekst, og endvidere at den stigende opbakning på trods af radikaliteten skal findes i MSTs succes med at indskrive sig i en national og

---

jordjeeres ”interesseorganisation” dannet i 1985, med det primære mål, at forhindre MSTs landinvasioner.

international konsensus omkring behovet for og kravet om indfrielse og opretholdelse af menneskerettigheder, herunder også sociale rettigheder. En opbakning som igen har indvirket på MSTs muligheder for direkte interaktion med det politiske system.

3. Teoriafsnit

3.1 Indsnævring af teorirammen

Der søges i denne opgave besvaret to spørgsmål, som, om end de anses for værende interkonnektede, alligevel syntes at kræve inddragelsen af to teoritilgange indenfor studiet af sociale bevægelser. Først og fremmest vil fokus ligge på interaktionen mellem MST og det politiske system, idet det antages, at det er i denne relation forklaringen til MSTs dobbeltsidede strategi kan findes. Med dette udgangspunkt er *New Social Movement* (NSM) tilgangen udelukket, givet denne skoles placering af den sociale bevægelse på civilsamfundsniveau, betoningen af bevægelsers ekspressive aspekter og antagelsen om, at det er det civile samfund en social bevægelse søger at ændre via dannelsen af nye kulturelle værdier og normer (Canel 1997, Foweraker 1992, Johnston, Laraña & Gusfield 1994). Den anden overordnede tilgang til studiet af sociale bevægelser, *Ressource Mobilization* (RM), bygger på en antagelse om, at det er tilstedeværelsen af ressourcer, ledelse og organisation, som er afgørende for en social bevægelses opståen. Fokus er på interaktionen med det politisk-institutionelle system, men i henhold til den opstillede tese, er problemet med RM tilgangen, at de afgørende variable for en social bevægelses muligheder – organisation, ressourcer og ledelse - er interne. (McCarthy & Zald, 1977, Foweraker, 1992). Grundet dette, vil den først opstillede tese forsøges besvaret v.h.a en variant af RM tilgangen, nemlig *Political Opportunities* (PO), hvor netop det politiske systems udformning og ændringer i dette, antages at påvirke en social bevægelses muligheder og strategi. Som det vil fremgå nedenfor, har denne tilgang dog visse mangler i.f.t den Brasilianske politisk-institutionelle kontekst, hvorfor denne tilgang søges kombineret med Diane Davis' afstandsmodel og Guillermo O'Donnells arbejde omkring demokratiets udformning i Latinamerika.

I relation til det andet opstillede spørgsmål angående MSTs opbakning på trods af radikaliteten, er det nødvendigt at undersøge, på hvilket grundlag denne ”solidaritet” og fælles forståelse er opstået. Som nævnt, lyder tesen, at årsagen hertil skyldes en

international konsensus omkring indfrielse og opretholdelse af menneskerettigheder. Hvorledes en sådan konsensus opstår, og hvordan en social bevægelse indskriver og benytter sig af en sådan, vil forsøges belyst vis *framing* og *master frame* begreberne. Inden en nærmere gennemgang af de ovennævnte tilgange, er det dog nødvendigt at definere begrebet social bevægelse.

3.2 Definition af en social bevægelse

Hvorledes en social bevægelse defineres afhænger delvist af det teoretiske udgangspunkt. NSM teoretikere benytter således en bred definition, idet en social bevægelse anses for en tendens i samfundet, som udfordrer grundlæggende karakteristika i samfundet, og som søger at ændre værdier, normer og identiteter. Hermed sagt, at en social bevægelse består af en række organisationer/bevægelser. I modsætning hertil definerer RM inspirerede teoretikere en social bevægelse, eller rettelig en *Social Movement Organization* (SMO), som en aktør med strategisk og rationel kalkulation, som forfølger egne partikulære interesser, og det relevante er netop interaktionen mellem en SMO og det politisk-institutionelle system, og den sociale bevægelses succes måles i, hvorvidt organisationens krav opfyldes. Således er det denne definition, som ikke blot teoretisk, men også empirisk, syntes mest velegnet til at beskrive MST.

MSTs primære mål er en jordreform, hvilket udover selvsagt at være specifikt, må forsøges integreret i det politiske system, for at et konkret og langsigtet holdbart resultat kan forventes opnåeligt. MST er endvidere hierarkisk opbygget med en overordnet national ledelse, som fastsætter de overordnede rammer og mål, og en række regionale ledere med ansvar for de enkelte områder og okkuperinger af jord (MST, Solidaritetshuset). Om end en jordreform er det oprindelige og primære krav fra MSTs side, har organisationen via betoningen af kravet om sociale reformer generelt set, indgået midlertidige alliancer med andre sociale bevægelser - såsom den urbane "Arbejdere Uden Tag" og kirkelige organisationer. Men om end et sådant interessefællesskab og samarbejde kan sammenlignes med NSM teoretikernes definition af en social bevægelse som et netværk, fremhæver MST selv, at samarbejdet med andre sociale bevægelser altid har været underlagt strategiske overvejelser, og at opretholdelsen af MSTs autonomi er det væsentligste. Leder af MST, João Stedile udtaler således; "*det er vores beslutning altid at forsvare MSTs uafhængighed. Som en*

autonom social bevægelse, er vi frie til at vælge vores politiske retning og doktrin, planlægge vores kamp, fastsætte vore egne mål og anvende vore egne menneskelige og finansielle ressourcer” (Pinassi, Cabral & Lourencao, 2000).

3.3 Political Opportunities

Det er som nævnt, ifølge PO tilgangen, ændringer i det politisk - institutionelle system, som er afgørende for en social bevægelses ”*timing*” og videre skæbne (McAdam, 1996: 23), men hvilke ændringer der i denne forbindelse antages for værende væsentlige divergerer. På den ene side syntes der, at være en enighed om, at inddragelsen af for mange variable udvander begrebet, men omvendt præcist hvilke variable, der reelt kan betegnes som værende *political oppotunities* er der uenighed om (Gamson & Meyer, 1996: 275, McAdam, 1996: 26, della Porta & Diani, 1999: 193ff).

Af rene *politiske* variable⁵, kommer McAdam (1996:27) frem til følgende fire::

- det institutionaliserede politiske systems relative åbenhed eller lukkethed
- graden af stabilitet eller ustabilitet i de elite alliancer, som understøtter det politiske system
- tilstedeværelsen/fraværet af allierede
- statens kapacitet og tilbøjelighed til repression.

Antagelsen er således, at ændringer i disse variable vil fremme eller hindre aktørers muligheder for kollektiv handlen, men endvidere, hvilket er det afgørende punkt her, ses der en forbindelse mellem udformningen og ændringer i disse variable og en given social bevægelses valg af strategi. Brockett (1991: 254) definerer således *Political Opportunities*, som ”[...]konfigurationen af kræfter i en (potentiel eller eksisterende) gruppes politiske omgivelser, som påvirker måden hvorpå denne gruppe forfægter sine politiske krav”. Følgelig kan sociale bevægelser placeres på et kontinuum i forhold til hvilken grad af og form for ændring bevægelsen kæmper for – yderpolerne er således institutionaliseret reformforsøg og revolution, og den heraf afledte strategi og type af

---

⁵ Denne fremhævnin af *politiske* muligheder, skal ses på baggrund af en af McAdam fremført kritik af bl.a. Gamson og Meyer (1996) og Brockett (1991), som hhv. indfører en variabel angående fortolkningen af muligheder, og bevægelsens placering i en protestcyklus. Hermed ikke sagt at disse variable ikke har en indvirkning på en given social bevægelses mobilisering og udformning, de er bare ikke politiske.

bevægelse kan ses som afhængig af ændringer i de nævnte variable (Tarrow 1998, McAdam 1996).

Systemets relative åbenhed/lukkethed måles bl.a. ved graden af decentralisering, således at en større decentralisering vil være lig med flere adgangsveje til det politiske system, og dermed en større mulighed for indflydelse fra neden af. Den grundlæggende antagelse er, at desto mere åbent, og desto flere adgangsveje der er til det politiske system, desto mere institutionaliseret vil den sociale bevægelse være. Under denne variabel inkluderes også valg.

I relation til spørgsmålet omkring allierede, laves der her et skel mellem faste og langvarige elitealliancer, og en mere kortvarig tilstedeværelse/fravær af allierede. I lande som er præget af politisk stabilitet p.g.a en fasttømret elitealliance med en stærk tilknytning til det politiske system, vil et kollaps af denne give tilskyndelse til kollektiv handlen hos mere ressourcetsvage grupper, og som under disse omstændigheder generelt vil anvende en mere radikal strategi (Tarrow 1998: 78, McAdam 1996: 30). Omvendt vil fremkomsten af nye allierede indenfor et hidtil ”ikke lydørt” politisk system give anledning til et mere institutionaliseret reformforsøg. I specielt ikke-demokratiske regimer syntes tilstedeværelsen af indflydelsesrige allierede – såsom kirkelige organisationer, fagforeninger og politiske partier, at være vigtige, idet dette sikrer ellers ressourcetsvage grupper en indirekte adgang til beslutningsprocessen (Brockett 1991, Tarrow 1998).

Angående den sidste variabel, vil en faldende vilje eller evne til repression typisk medføre en stigning i såvel institutionaliserede som ikke-institutionaliserede sociale bevægelser. Specielt kan man vente, at en række ikke-institutionaliserede bevægelser, som tidligere har opereret i det skjulte, vil træde frem og blive i stand til at handle mere offensivt og åbent.

De opstillede variable - med primært fokus på tilstedeværelsen af nye allierede – vil i det følgende forsøges anvendt til at forklare den stigende interaktion med det politiske system fra MSTs side. Det forventes således, at PO tilgangen kan forklare skiftet i retning af en mere konventionel interaktion med det politiske system, men denne tilgang kan omvendt ikke forklare, hvorfor der sideløbende hermed anvendes en radikal strategi. Derfor er det nødvendigt, at introducere endnu en tilgang til studiet af sociale bevægelser.

3.4 Diane Davis, afstandsmodellen & O'Donnell

PO tilgangens utilstrækkelighed syntes at have rod i en implicit antagelse denne tilgang hviler på; nemlig den, at der allerede eksisterer en form for demokrati og endvidere, at der eksisterer en homogenitet i statens territoriale og funktionelle rækkevidde. Efter 26 års militærdiktatur blev de første frie og direkte valg afholdt i Brasilien i 1990⁶, men om end landet i dag kan siges at opfylde Dahls kriterier for et poliarki (Martins 2000, O'Donnell 1996), eksisterer førnævnte homogenitet i statens rækkevidde ikke. Dette er netop det analytiske udgangspunkt – og for O'Donnells vedkommende konklusion (O'Donnell 1996, 1998a, 1998b), – Davis (1999) ligger til grund for afstandsmodellen. Ifølge Davis, er det således graden af befolkningens afstand eller nærhed på statens praksisser, institutioner og politikker på en institutionel, geografisk, kulturel og klasse-mæssig skala, som forklarer såvel sandsynligheden for deltagelse i en social bevægelse, de strategier som bevægelsen benytter, den mening aktørerne tillægger den kollektive handling og endeligt den identitet, som ligger bag den kollektive handling (Davis, 1999:601)⁷. Tesen er således, at en stor afstand på alle dimensioner vil føre til anvendelsen af en radikal strategi, og omvendt vil en lille afstand føre til en mere konventionel direkte interaktion med det politiske system. Såvel afstanden på hver enkelt dimension, som forholdet mellem alle fire er afgørende for hvorledes en social bevægelse vil agere, men ofte vil der dog være en stærk korrelation mellem de fire variable.

I denne sammenhæng syntes dimensionen angående geografisk afstand, d.v.s befolkningens inklusion eller eksklusion rent geografisk, som skal ses i lyset af tendensen til centraliserede administrative apparater, og den institutionelle afstand, d.v.s aktørens engagement i og adgang til formelle institutioner, som netop skal ses i lyset af statens ofte svage og ulige rækkevidde, for værende de væsentligste, igen med reference til den opstillede tese.

Om end Davis tager udgangspunkt i denne heterogenitet i statens rækkevidde, eksemplificeres det ikke hvad denne heterogenitet består af, hvad årsagen bag er og hvorledes den kommer til udtryk. Det gør O'Donnell derimod. Udgangspunktet er således, at der i de Latinamerikanske lande eksisterer en uformel institutionalisering af

⁶ Allerede i 1985 bliver den første civile præsident, Tancredo Neves, valgt, men dette sker ved et indirekte valg. Neves dør dog inden indtrædelsen, og José Sarney, vicepræsident, indtræder i stedet.

⁷ I henhold til den opstillede tese, skitseres her blot afstandens indvirkning på den sociale bevægelses strategi.

partikularisme⁸, dette benævnes også den ideologiske dimension (O'Donnell, 1994), som har konsekvenser for den vertikale ansvarlighed [vertical accountability], d.v.s valg, og den horisontale ansvarlighed [horizontal accountability], d.v.s graden af kontrol mellem og over institutioner og endvidere bureaukratiets og det juridiske systems effektivitet, som igen fører til en ”*delegerende, og ikke repræsentativ politisk autoritet*” (O'Donnell 1996). Disse faktorer, partikularisme, delegerende styre og manglen på horisontal ansvarlighed, gør, at gamle autoritære praksisser genoptages, og i lande med en social ulighed vil gennemførte politikker blive yderligere *biased* i retning af de organiserede og økonomisk stærkes interesser. I de nye poliarkier vil individet kun være borger i relation til den ene institution, som fungerer – afholdelsen af valg – ,mens han vil være afskåret fra de andre liberale og demokratiske rettigheder, som er grundlaget for politisk og civilt medborgerskab [citizenship]. Netop disse faktorer anses for at have skabt en fremmedgjorthed og magteløshed hos MST, som har resulteret i en radikal strategi.

I analysen, vil variablene opstillet i PO tilgangen, forsøges løbende kombineret med O'Donnells teoretiske antagelser angående den latinamerikanske ineffektive stat og Diane Davis' afstandsmodel.

3.5 Framing

I henhold til det andet spørgsmål, er det nødvendigt med en teori, som kan beskrive hvorledes der kan skabes en fælles forståelse og opfattelse af et givet problem mellem aktører. *Framing* tilgangen, som ofte placeres som en del af RM tilgangen⁹, har et socialkonstruktivistisk fundament, og har til mål, at vise den interaktive proces hvorved der skabes den fælles forståelse¹⁰, som anses for værende nødvendig for at kunne mobilisere tilhængere (Snow & Benford, 1992 : 134). Det teoretiske udgangspunkt er Goffmanns *frame* begreb, som skal ses som en art fortolknings – og meningshorisont, hvorudfra individet kan ”*lokalisere, forstå, identificere og placere* [label]” oplevelser (Snow, Rochfeld, Worden & Benford, 1986: 464), og *frame alignment*, skal ses som forbindelsen mellem et individs og en SMOs fortolkende rammer, hvorved der opstår

⁸ Defineres her som alle ikke-universelle beslutninger (O'Donnell, 1996).

⁹ Således kan RM, PO og *Framing* betragtes som opererende på hhv. et mikroniveau (interne ressourcer), makroniveau (eksterne forhold) og et mesoniveau (skabelsen af en fælles forståelse).

kongruens mellem disse. Operationaliseringen af en utilfredshed sker via fire konnekterede processer; problemet defineres, årsagen til problemet defineres, en løsning på problemet defineres og slutteligt skal der skabes en forståelse af, at problemet kan løses via kollektiv handling (Snow & Benford, 1992: 137).

Hver enkelt SMO har en sådan handlingsframe, men desuden er der også såkaldte *master frames*, som besidder og indeholder de samme elementer som en handlingsramme, men som udgør et overordnet ”kodeks”. Disse kan således ses som ”[...] *lingvistiske koder, idet de leverer en grammatik som fremhæver og syntaktisk forbinder mønstre eller hændelser i verdenen*” (Snow & Benford, 1992: 138). En *masterframes* mobiliseringspotentiale er afhængig af *masterframens* artikulation, d.v.s. i hvilken grad denne er ”*syntaktisk fleksibel og leksikalsk universalistisk*” (Ibid:140) og *masterframens* resonans. Denne er determineret af tre faktorer; framens empiriske troværdighed – hvorvidt *master framens* diagnose og prognose stemmer overens med virkeligheden, ”oplevet sammenlignelighed” – hvorvidt individet har været berørt af *masterframens* fremhævede problem og endelig narrativ troværdighed – hvorvidt stemmer *masterframens* centrale ideer overens med individets egne ideer (ibid: idem).

Også hos *framing* teoretikere ses en sammenhæng mellem en *masterframe* og en SMOs mulige strategier, idet en given strategi dels bør stemme overens med *masterframens* problem definerings og den opstillede løsning på dette samt *masterframens* artikulation. Men ikke kun den sociale bevægelse er med til at *frame* begivenheder, også medier spiller en væsentlig rolle, og disses *framing* af et problem kan have indvirkning på en social bevægelses muligheder (Gamson & Meyer, 1996)¹¹. Således er en social bevægelse indirekte afhængig af mediers *framing* af det problem, årsagen til dette og den foreslåede løsning, som bevægelsen har opstillet, idet ”*masse medierne definerer den samfundsmæssige betydning af bevægelsers aktiviteter eller, ved ikke at fokusere på dem, aktiv fratager dem en større betydning*” (Gitlin,1980:3).

I analysen forsøges det bevist, hvorledes MST via på den ene side en positiv *framing* i medierne i Brasilien, og på den anden side via indskrivelsen i en *masterframe* angående sociale rettigheder, har formået at bibeholde statusen, som en legitim aktør på trods af

---

¹⁰ Hermed antydet, at *framing* tilgangen – om end den bygger på RM tilgangen, også indeholder en kritik af denne, idet ideer og værdier ikke anses for værende givne, men at en social bevægelse først må konstruere disse for at skabe en kollektiv forståelse.

¹¹ Gamson og Meyer anser massemedier for værende endnu en PO variabel, men givet det tidligere opstillede skel mellem rene *politiske* og andre eksterne faktorer, som kan indvirke på en social bevægelses muligheder, vil mediers rolle her anses for tilhørende den sidste kategori.

den radikale strategi. Men at der samtidig ligger en fare i bevægelsen strategi og samlede politisk-ideologiske budskab i.f.t selvsamme *masterframe*.

4.0 Analyse

4.1 En introduktion til MST; mål og midler.

Der nævnes tre faktorer til MSTs dannelse (Navarro, 2000, Almeida & Sanchez, 2000, Houtzager, 1998); en kapitalistisk modernisering af landbruget, som finder sted under militærdiktaturet, den progressive del af Den katolske kirke, og endeligt den begyndende åbning op af diktaturet iværksat af General Geisel (1974 – 79) og videreført af Figuiredo (1979 – 1985). Således kan den først nævnte faktor, som involverer en kolonisering af nye landområder, skabelsen af en dynamisk agro-industriell sektor og forsøget på en national integration af bønder via statslig regulerede fagforeninger, anses for værende udløseren af den nødvendige utilfredshed for en mobilisering. Dette skyldes, at det agro-industrielle projekt dels fører til en nedgang i beskæftigelsesmulighederne – fra 1960 til 1980 emigrerer op til 30 millioner mennesker således fra landet til byen -, og dels at koloniseringen fører til færre ”frie” opdyrkelige landområder, samtidig med at prisen på jord presses i vejret. Samlet set er konsekvensen, at mulighederne for familielandbrug og subsistens landbrug fjernes i de moderniserede områder¹². Faktorerne angående den begyndende åbning af diktaturet og den progressive fløj af kirken, kan rettelig betragtes som de *Political Opportunities* som fremmer MSTs muligheder for organisering. Den Katolske Kirke støttede op om kuppet i 1964, men da det repressive styre intensiveres under Costa e Silva (1967-1969), vælger kirken at bryde med styret. Samtidig sker der en reorientering indenfor kirken, som kommer til udtryk i Befrielsesteologien, og i 1975 oprettes Pastorale Landkommissioner med det formål, at bevidstliggøre folk om deres situation og rettigheder, samt organisere folk på landet (Houtzager, 1998 & 2000, MST). Disse faktorer har samtidig bevirket, at det sociale grundlag, nødvendigt for en traditionel jordreform, er forsvundet – i dag udgør den rurale befolkning kun 23 % af befolkningen -, og således kæmper MST ikke for retten til den jord, de allerede arbejder på, men nærmere retten til et arbejde for de, som har været tilknyttet

---

¹² Som et resultat af denne proces opstår en ny gruppe af landarbejdere – *boias frias* [kolde bønder], som er daglejere der opsamles af lastbiler i byen og køres ud til dagens arbejdsplads. Navnet skyldes, at landarbejdernes medbragte mad, bønder, når at blive kold inden frokost.

landbruget¹³. Dette gør, at SMO`en ikke er bundet til et geografisk afgrænset område, som tidligere rurale bevægelser, og således også har et større mobiliseringspotentiale, idet SMO`en henvender sig til descendenter af rurale arbejdere nu med bopæl i byerne. Men MST har yderligere udbygget deres mobiliseringspotentiale ved at udvide deres *frame*, således at jordreformproblematikken tilkøbes kravet om sociale rettigheder generelt set, versus den tidlige fokuseringen på tildelingen af konkrete goder. Dette kommer dels til udtryk i SMO`ens slogan – ”*Jordreform - Alles Kamp*”, men også via ændringer i MSTs overordnede mål. Fra kun at have fokuseret på de rurale arbejdere i 1985, fremgår det af slutdokumentet fra den tredje nationale forsamling i 1995, at ”*Jorden er alles gode, og bør tjene alle i samfundet*”, og yderligere et mål er ”*kontinuerligt at kæmpe for social retfærdighed og politisk, økonomisk, social og kulturel lighed*” (MST).

Indtil 1985 er MST præget af en dialogsøgende kurs, hvilket primært skyldes bindingen til Kirken og dennes princip om ikke-vold, mens perioden fra 1986 er præget af voldelige sammenstød mellem MST og UDRs paramilitære del, delvist grundet, at MST vælger at svare igen på angreb fra UDR. Konsekvensen er, at MST vælger at bryde det tætte forhold med Kirken. Først efter hændelserne i 1995/96 kommer jordreformspørgsmålet igen på den politiske dagsorden, i mellem tiden har MST formået at opbygge en organisation med repræsentanter i 22 ud af 26 delstater, og endvidere fået oprettet en lang række af lejre¹⁴

4.2 Political Opportunities & den brasilianske kontekst

4.2.1 Det politiske systems relative åbenhed

Umiddelbart har overgangen fra et diktatur til et demokrati selvsagt medført en umiddelbar åbenhed, men for at kunne vurdere hvor reel og omfattende denne er, er det nødvendigt at se nærmere på graden af såvel vertikal som horisontal ansvarlighed. Den udløsende faktor for manglen på ansvarlighed finder O`Donnell i den uformelle institutionalisering af partikularisme, som netop er et gammelt kendt fænomen i

---

¹³ Hermed også sagt, at MST ikke har mulighed for direkte at påvirke landbrugsproduktionen via strejker.

¹⁴ Disse lejre udvikles til egentlige byer med eget uddannelses og sundhedssystem (MST)

brasiliansk politik, og som stadig gør sig gældende (Martins, 2000, Weyland, 1998)¹⁵. Dette kommer til udtryk via konstante anklager og rejste sager omkring korruption på føderalt og kommunalt niveau, og ikke mindst underslæb i diverse institutioner nedsat til at afhjælpe de præsenterte sociale problemer i Brasilien. Således er de institutioner, som har forestået afgrænsningen af ejendomme og dokumenteringen af ejerskab af ejendomme, dels svage – jordokkuperinger skete således i første omgang via ”princippet” om den stærkestes ret, og bureaukraterne koopterede. Hermed antydet, at ejerforholdene er uklare, hvilket yderligere besværliggør refordelingen af jord. Samtidig viser disse anklager om brugen af offentlige midler til indfrielse af partikulære interesser i en lang række institutioner, at graden af den horisontale ansvarlighed er lav i Brasilien. Men også den vertikale ansvarlighed, som kommer til udtryk via valg og ikke mindst politikeres forsøg på under valgperioden at fastholde og indfri sine politiske valgløfter, syntes at være svag. Således ses en tendens til, at de politiske partier indgår alliancer, ikke på grundlag af en ideologisk overensstemmelse, men fordi sådanne alliancer muliggør fastholdelsen af den politiske magt. Som eksempel kan nævnes Cardoso og dennes Socialdemokratiske Parti (PSDB) alliance med det neoliberale parti (PFL) opstået på resterne af militærdiktaturets parti Arena, og som i dag er de store jordejeres parti, for at kunne fastholde et flertal i Kongressen. Til gengæld gav Cardoso en omfattende økonomisk hjælp til afskrivelsen af de store jordejeres gæld. Det samme fænomen gør sig gældende ved koalitionsdannelser mellem partier op til valgene; om end visse af disse er dannet af partier indenfor samme ideologiske spektrum, dominerer individuelle motivationer (Martins, 2000). Men yderligere problemer i relation til den vertikale ansvarlighed, er dels det omfattende antal partier – for tiden er 18 partier repræsenteret i Kongressen, hvilket hos vælgeren fører til en manglende partipolitisk identifikation, som leder til en øget fokusering på kandidaterne, og hermed en forstærkning af en individualiserende tendens. Endvidere syntes der ikke at herske en egentlig partiloyalitet; i perioden 1990 til 1994 skiftede 267 deputerede således parti, og meningsmålings institutionen Vox Populi, kan konstatere, at brasilianeren er stadig mere uinteresset i valgprocesserne, grundet at politikerne ikke fungerer som mellemmand mellem civilsamfundet og staten (Idem). Slutteligt bør det i denne

---

¹⁵ Dog bør det nævnes at der ifølge Transparency International, er sket en nedgang i korruptionen i Brasilien. På en skal fra 0 – svarende til ingen korruption, til 10, svarende til omfattende korruption, tildeles Brasilien i 1996 2,96 point og i 1999 4,1. (Martins, 2000)

forbindelse nævnes, at der i 1999 vedtages en lov som forbyder kandidater at tilbyde enhver form for gode til gengæld for vælgerens stemme¹⁶ (Martins, 2000). Men den manglende homogenitet i statens rækkevidde og effektivitet forårsaget af en centraliseret stat, institutionaliseringen af partikularisme og fraværet af ansvarlighed, fører også til lokale magtkonstellationer af neofeudalistisk karakter (O'Donnell, 1994: 163). I Brasilien er disse magtkonstellationer ledet af de store jordejere, som netop karakteriseres ved alle de ovennævnte uformelle institutionaliserede træk, og kontrollerer således både politiet og den dømmende magt på lokalt plan (Sorj, 1998: 38)

4.2.2 Graden af stabilitet i elitealliancer

Den brasilianske politiske historie syntes at være markeret af en enkelt langvarig elitealliance, nemlig den mellem den siddende regering og de store jordejere. Om end spørgsmålet om en jordreform utallige gange i løbet af Brasiliens historie, er fremkommet på den politiske dagsorden, er fremsatte forslag altid blevet reduceret til nærmest proforma agtige aftaler grundet jordejernes lobbyvirksomhed, og det faktum at disse altid har okkuperet en række pladser i Kongres og/eller Senatet (Sorj, 1998). Men i denne forbindelse er det vigtigt, at det ikke kun er jordejerne, som modarbejder en jordreform, men også alle de industrielle led, som er blevet en del af produktionen som følge af det gennemførte agro-industrielle projekt. Om end højrefløjens jordejernes repræsentant, har denne dog udtrykt en passiv støtte til en jordreform, ifald denne blot omfatter marginale jorder og således ikke udgør en direkte politisk eller økonomisk trussel mod egne interesser. Men et egentlig brud er der ikke forekommet i den (altid) eksisterende elitealliance. Det er således ikke denne variabel, som kan forklare den radikale strategi.

4.2.3 Tilstedeværelsen af allierede

Som tidligere nævnt, er det MST magtpåliggende at bevare sin autonomi, og dette kommer til udtryk i forholdet mellem denne organisation og dens allierede. Således bygger disse alliancer først og fremmest på en solidaritetstilkendegivelse med MSTs sag, samt en enighed omkring behovet for en jordreform.

---

¹⁶ Et forslag som blev rejst af den Nationale Konføderation af Biskopper i Brasilien, og underskrevet af mere end en million brasilianere. (www.congressonacional.com.br)

Om end MST vælger at bryde det tætte samarbejde med kirken, er denne stadig en indflydelsesrig solidaritetsgruppe, og har blandt andet påtaget sig rollen som mægler mellem MST og regeringen. Den nuværende formand for den Nationale Konføderation af Biskopper i Brasilien, CNBB, Jaime Chemello understreger således, at der ikke eksisterer en taktisk alliance med MST, og at der aldrig er blevet lavet egentlige aftaler mellem de to parter (Revista Empresa, 2001). Men omvendt syntes der stadig, at være uenigheder angående MSTs anvendelse af en radikal strategi, hvilket delvist var grunden bag MSTs brud med Kirken i 80'erne. Kirkens solidaritet bygger således primært på dennes sociale rolle; MSTs medlemmer står uden arbejde og videre muligheder, og i denne forbindelse kan invasioner af uproduktiv land accepteres, men omvendt bør disse landinvasioner ikke systematiseres. Yderligere et problem er opstillingen af nye krav, når først MST har fået tildelt land – bl.a. støtte til opbygning af skoler etc., og på dette område bør MST være mere realistisk og indgå en dialog for at opnå en løsning (idem). MST fremhæver også stadig uafhængigheden af kirken, på trods af, som Stedile udtaler, ” *dens doktriner indflydelse på mange af vore aktive medlemmer*” (Pinassi, Cabral & Lourencao, 2000). På trods af disse uenigheder, kan den Katolske Kirke dog karakteriseres, som en foreløbig permanent solidaritetsbase, og givet at denne udgør et referencepunkt for mange brasilianere, samtidig en ganske vigtig solidaritetsbase.

I relation til de politiske partier er Arbejderpartiet (PT), klart den vigtigste allierede, for om end MST på lokalt niveau har indgået midlertidige alliancer med andre partier – inklusiv konservative (Sorj, 1998), og MST selvsagt stadig understreger den politiske selvstændighed, er det med dette parti hele 65 % af MSTs medlemmer identificerer sig – således udviser medlemmerne faktisk en større grad af partiidentifikation end den samlede befolkning. Om end tilknytningen hertil syntes at være den mest ”systematiske”, er det hele venstrefløjen som støtter en jordreform¹⁷. PT har altid været fortalere for en jordreform, men samtidig, idet MST har overtaget arbejderbevægelsens ledende rolle i kravet om sociale reformer, syntes PT dog også afhængig af denne opbakning, for at kunne bibeholde sin nuværende status (de Mesquita Neto, 1997). Endvidere har såvel PT som MST stærke forbindelser med CUT, Den Centrale Arbejderføderation. Men MST hæver også kritikpunkter, som delvist kan relateres til problematikkerne omkring den institutionelle udformning, Stedile udtaler således; ”

¹⁷ D.v.s partierne “Brasiliens Kommunistiske Parti (PCdoB) og Det Social Populære Part (PPS)

fagforeningen repræsenterer ikke længere masserne, [...] og har endvidere mistet det strategiske mål om at ændre samfundet [...] de fleste aktive medlemmer af CUT og PT, som besidder poster i disse regeringer [på føderalt og delstatsniveau] ser kun efter deres job. Og hvad er værre, de nyder det” (Almeida & Sanchez, 2000). Om end denne udtalelse fra Stedile kan ilægges ideologiske årsager, er der ikke tvivl om, at CUT i dag befinder sig i en defensiv position på vej mod kooperatisme, og at PT syntes uden klar styring og er præget af interne ideologiske uoverensstemmelser (Almeida & Sanchez, 2000, Sorj, 1998).

Endvidere indbefatter MSTs solidaritetsnetværk, det som kunne kaldes den akademiske elite – eller rettere den del, som stadig bærer spor af 60`ernes universitetsmarxisme, andre kirkelige organisationer, bl.a. ” det Nationale Råd for de Kristne Kirker”, ”Brasiliens Advokat Forening” og en lang række af sociale bevægelser (Adusp, 2001). Paralelt med disse nationale solidaritetsalliancer, som forekommer, fra MSTs side, at være ledet af, hvorvidt organisationen kan opretholde autonomien, har MST også opbygget et internationalt solidaritetsnetværk, som hovedsageligt bygger på MSTs krav om indfrielsen af sociale rettigheder og menneskerettigheder, og består således af blandt andre Amnesty International, Global Justice og Global Exchange. Organisationen har endvidere forsøgt at indvie FN via Global Justice i sagerne omkring massakrerne i 1995 og 1996, og de hertil relaterede brud på menneskerettigheder, herunder den lange ventetid inden en retssag mod de deltagende politifolk blev påbegyndt (Justiça Global, 2001)

Således må det siges, at MST gennem hele sin eksistens har haft ledende allierede, men dette syntes ikke, at have forårsaget en nedtoning af radikaliteten – MST vælger således, at nedtone relationen til Kirken for netop at kunne anvende mere radikale metoder. Omvendt har denne radikalitet ikke ført til et brud fra de institutionaliserede allieredes side.

4.2.4 Tilbøjelighed til repression

Umiddelbart kan den dalende tilbøjelighed til repression, som følge af militærdiktaturets afvikling forklare MSTs brud med Kirken i 1985 og den efter følgende mere offensive strategi fra organisationens side, omvendt syntes denne repression, som MSTs egne opgørelser over omkomne i forbindelse med okkuperinger af land er et bevis på, ikke at være helt afskrevet, hvilket paradoksalt nok, også kan

forklare mobilisering (Brockett, 1991), idet repression fører til en stigende utilfredshed. Men her bør også Davis' geografiske dimension, og forekomsten af lokale magtcentre inddrages. MST er en rural organisation opererende på landet, og har således dels været lettere at isolere fra føderalt politisk hold, og ikke mindst været lettere at nedkæmpe fra lokalt politisk hold¹⁸. Dette forklarer delvist hvorfor MST har henvendt sig til den føderale regeringen versus de lokale magtcentre, d.v.s jordejerne, men også, at radikaliteten, upåagtet den medfølgende repression, har været nødvendig for at kunne opnå en kontakt med regeringen. Paradoksalt nok er det samtidig denne repression, som giver MST sit store mediemæssige gennembrud og en medfølgende gennemslagskraft på nationalt og internationalt plan.

4.3 Medier og framing

For at kunne belyse årsagen til MSTs fortsatte legitimitet på trods af den radikale strategi, er det på den ene side nødvendigt at skelne mellem *framing* af MST i f.t internationale organisationer og den nationale framing af MST i de brasilianske medierne, og herunder vurdere hvorledes *framingen* af MST også fra politisk hold har ændret sig.

4.3.1 Den internationale masterframe

Efter den Kolde Krigs ophør syntes verden i dag, at være domineret af en enkelt *masterframe*, hvis kerne består af spørgsmål omkring rettigheder. Heri indregnes såvel de liberale rettigheder, herunder ytrings – og forsamlingsfrihed, sociale rettigheder, herunder retten til arbejde, uddannelse og adgang til et sundhedssystem, rettigheder som alle kræver – modsat førstnævnte, som anses for værende naturlige i et frit samfund, en aktiv og intervenerende stat for at kunne indfries, og sidst Folkenes rettigheder¹⁹.

Problemet i denne *masterframe* kan angives som værende brud på førnævnte rettigheder, hvem den skyldige bag disse er, varierer selvsagt og kan på det politiske systems niveau ofte indebære diplomatiske problemer²⁰, problemet søges således også

---

¹⁸ Her skal der mindes om, at de lokale magthavere som oftest også kontrollerer politimyndighederne

¹⁹ I relation til disse, kan det anføres, at der hersker uenighed om hvorledes forholdet mellem forskellige folk kan afklares, hvilket udfaldet og diskussioner i forbindelse med FN kongressen mod racisme, racediskrimination, fremmedhad og beslægtet intolerance, vidner om

²⁰ Hvilke udfaldet af ovennævnte konference vel netop er et udtryk for.

primært løst via ikke-voldelige demokratiske metoder og slutteligt bør det anføres at den nuværende *masterframe* har en bred artikulation.

MST har formået at indskrive sig i denne *masterframe*, dels via de voldelige overgreb fra militærpolitiets side bevægelsen har gennemgået, men endvidere via betoningen af manglen på sociale rettigheder – primært retten til arbejde og uddannelse. Således har MST opbygget et internationalt solidaritetsnetværk, som både inkluderer små solidaritetsgrupper rundt omkring i USA og Europa, og internationale organisationer, som f.eks. Amnesty International, Global Justice og Global Exchange. Relevant er det, at de internationale organisationer, herunder fagforeninger, eksempelvis IUF²¹, udelukkende betoner baggrunden for MSTs aktioner, det sociale element, og de brud på ovenstående rettigheder, bevægelsen har gennemgået, og ikke den politisk – ideologiske side af MST. Det samme gør sig delvis gældende for de mindre solidaritetsgrupper, hvor der dog også er elementer af et politisk budskab indeholdende anti-imperialisme og et fokus på revolution.

Overordnet set syntes radikaliteten i MSTs strategi således at være blevet accepteret på grundlag af de sociale uligheder, som udgør det af MST fremhævede problem, og ikke mindst den anvendte vold fra politiets side. Men dette har indtil videre primært ført til skabelsen af et netværk bestående af NGO'er, og ikke til indgreb fra det internationale politiske system.

4.3.2 Framing af MST i brasilianske medier

” [...] vores sag er retfærdig. Uanset hvor ihærdigt konservative sektorer kritiserer vores taktik, kan ingen med samvittighed forsvare den nuværende koncentration af jord i Brasilien” (Pinassi, Cabral & Lourencao, 2000).

Denne udtalelse fra João Pedro Stedile kan udover at ses som en retfærdiggørelse af MSTs strategi, samtidig spejle den udvikling *framingen* af MST i de brasilianske medier har gennemgået.

Med offentliggørelsen såvel på nationalt som internationalt niveau af militærpolitiets voldelige indgreb på MST under landinvasionen i Eldorado das Carajas i 1996, får offentligheden for første gang indblik i, hvorledes sådanne invasioner søges afværget. Samtidig påpeges det, at politifolkene bag de 19 drab i Corumbiara nitten måneder

---

²¹ International Union of Food, Agricultural, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers Association (www.iuf.org)

tidligere endnu ikke er blevet anklaget eller dømt, samtidig med at MST lederen José Rainha idømmes 26 års fængsel for mordet på en jordejer²². Fakta som vidner om den ulighed for loven fremhævet af O'Donnell (1994) som eksisterer i Brasilien, og som også fremhæves i medierne i denne forbindelse. En måned efter hændelsen i Eldorado das Carajas organiseres en demonstration under mottoet ”Retfærdighed Nu”, og et år efter påbegyndes en march under titlen ”National March for Landreform, Arbejde og Retfærdighed” til regeringsædet i Brasília, hvilken sikrer organisationen daglig mediedækning. Under marchen formår MST endvidere at skabe visse næsten melodramatiske effekter; i byerne der passeres på vejen holder et barn en lille tale omkring MSTs sag, og undervejs adopteres en efterladt baby (Almeida & Sanchez:2000). Budskabet som videregives af medierne er evident; her er organisationen som formår at håndtere de sociale problemer, som regeringen tilsyneladende har negligeret. På dette tidspunkt viser meningsmålinger, at 97% af befolkningen bakker op om MSTs sag. I denne forbindelse bør det nævnes at såvel arbejdsløshed, sundhedsvæsenet og uddannelse figurerer på listen over de af vælgerne nævnte mest presserende problemer i Brasilien (Veja, 2001), hvilket samtidig indikerer den høje grad af MSTs frames resonans²³. Det mediemæssige klimaks opnår MST via den konservative og samtidig største tv-station Rede Globos soap opera ”*O Rei do Gado*”²⁴, hvor jordreform problematikken løses via ægteskabet mellem den store jordejer og et MST medlem (Costa, 2001, Navarro, 2000). Fra at være blevet fremstillet som en ”*bande af radikale*” bliver MST i 1997 fremstillet som ”*arbejdere kæmpende for demokrati og retten til borgerrettigheder*” (Costa: 2001).

Året efter ændres *framingen* af MST i de brasilianske medier, dels fører en march i 1998 til Brasília kun til en dags mediedækning – og da anklages MST for opportuniste og tilægges revolutionære ideer, og fokus er således primært på MSTs politiske ophav, herunder hvorledes de sociale spørgsmål kan og bør løses (Idem). 2000 var præget af diskussionen mellem MST og regeringen omkring hvor mange mennesker egentlig var blevet tildelt jord, og senest – d.v.s i 2001 – har artikler omhandlende MST været præget af anklager om, at føderale tilskud ikke er blevet anvendt som tiltænkt og

²² I alt 155 politifolk deltog i aktionen i 1996, heraf blev tre dømt i 1999, men denne dom bliver kort efter annulleret p.g.a juridiske uoverensstemmelser under sagen. Retssagen er nu genoptaget, men der er endnu ikke faldet en dom. José Rainha blev ved en appelsag frikendt, idet flere kunne bevidne, at han befandt sig et andet sted i landet, da mordet fandt sted.

²³ En smule kynisk, kunne man her anføre, at de bedrebemidlede urbane sektorer, med glæde vil se en reduktion af slumkvarterne, hvor netop MSTs primære ”målgruppe” befinder sig.

lovbrud i forbindelse med okkuperinger af diverse politiske institutioner i 2000. På trods af denne – i MSTs fortolkning – satanisering af organisationen, hævder MST dog stadig at have opbakning fra 80% af befolkningen (Maschi: 2001).

Interessant er det, at mediernes nuværende framing er lig regeringens; dels er det selvsagt herfra, at anklager om korrupsion er opstået, men yderligere har Cardoso i interviews eksplicit anklaget MST for at anvende ikke-demokratiske midler samt udvise foragt for fædrelandet. Sideløbende med at retten til forsamlings – og ytringsfrihed understreges, kategoriseres MST som ”*lignende en guerilla*” og havende en ”*fascistisk mentalitet*” (Folha do Brasil, 2000). Omvendt, givet den store opbakning til MSTs sag, er regeringen også nødsaget til at tage vare på sit eget ”image” i relation til håndteringen af konflikten, og balancerer således mellem anerkendelse af MST, konfrontation og kooptation (Sorj, 1998).

Via betoningen af korrupsion og radikalitet indskrives MST dels i den partikularisme, som SMO`en ellers tager skarp afstand fra, og mere overordnet såes der tvivl om hvorvidt MST følger *masterframens* definerede løsning/strategi og artikulation.

5.0 Opsummering, paradokser og fremtidsperspektiver

5.1 Afstand, PO og *framing* : mellem radikalitet og forhandling

Som en opsummering af de præsente brasilianske *Political Opportunities* indflydelse på MSTs strategi, kan MST placeres i relation til afstanden til staten på de af Davis` opstillede dimensioner. Angående den institutionelle afstand, kan det siges – kombineret med de af O`Donnell opstillede problematikker angående horisontal og vertikal ansvarlighed, at på trods af en formel institutionalisering, er afstanden til staten på denne dimension stadig stor grundet indkooperationen af partikularisme og deraf følgende fravær af førnævnte vertikale og horisontale ansvarlighed og fastholdelsen af lokale magtcentre domineret af jordejerens partikulære interesser. Denne udgør samtidig en stabil elitealliance, som indtil nu har formået at reducere vedtagne jordreformforslag. Netop heri ligger en årsag til MSTs radikale strategi og direkte henvendelse til den føderale regering modsat tidligere rurale bevægelser forsøg på interaktion med lokale myndigheder. På den geografiske dimension må afstanden også betegnes som værende stor, idet organisationen, på trods af at den har medlemmer med en urban baggrund, opererer på landet. Endvidere bør det her nævnes, at alle

---

²⁴ ”Kvægflokkens Konge”

medlemmer, om urbane eller rurale, tilhører den laveste indkomstgruppe, hvilket er lig med en svag uddannelsesmæssig baggrund hvilket yderligere forstærker problemerne med en forståelse af det politiske systems funktioner og hvorledes en dialog med staten kan påbegyndes. I relation til den af Davis' sidst nævnte dimension, den kulturelle, er det ikke muligt at betegne MST som havende en entydig fælles identitet, og det som bedst kunne beskrives som en samlende term er medlemmernes politiske tilhørsforhold. Men her bør nævnes det brasilianske samfunds elitære og hierarkiske opbygning, i hvilket blandt andet den nationale identitet mere er markeret af europæiske idealer end de reelle etniske forhold i Brasilien, som MST afspejler. Med baggrund i Davis afstandsmodel, kan radikaliteten i MSTs strategi således forklares.

I relation til PO tilgangens variable, kan det konstateres at blot fordi Brasilien kan betegnes som et poliarki, er dette ikke lig med, at det politiske system er blevet mere tilgængeligt for sociale bevægelser eller borgeren generelt set, eller at det politiske system kan karakteriseres som værende mere repræsentativt byggende på universelle principper og præferencer. Og netop dette kommer også til udtryk i MSTs alliancedannelser. Om end MST har et omfattende solidaritetsnetværk, og at det er pression fra disse side, som har gjort at jordreformsproblemet igen er blevet et politisk aktuelt spørgsmål, har dette ikke ført til et udelukkende institutionaliseret reformforsøg. Tværtom syntes de radikale metoder sideløbende hermed, at være blevet intensiveret post 1995 med et stigende antal landokkueringer og indtagelsen af diverse offentlige kontorer og bygninger. Det essentielle spørgsmål i forbindelse med de politiske allierede syntes således nærmere at være hvorvidt de har en reel mulighed og en politisk vilje til at gennemføre reformer, eller om denne solidaritet blot er udtryk for en ”politisk korrekthed”. Paradoksalt nok, er det således via den radikale strategi at MST har opnået flest konkrete resultater, på trods af præsensen af allierede og anvendelsen af forhandling. Her bør nævnes antagelsen fra MSTs side om, at også CUT og PT medlemmerne er ledet af egne interesser, og omvendt at Kirken i sin forhandlingsstrategi forekommer at være præget af ønsket om at opretholde sit gode forhold til staten. I dette lys skal også MSTs ønske om at opretholde sin autonomi ses, for netop at undgå en Kooperation, som kan betegnes som værende det traditionelle middel til en dæmpning af uro, og som højrefløjen også udtrykker i sin passive støtte til en jordreform (Sorj, 1998).

Såvel det nationale som det internationale solidaritetsnetværk er skabt på baggrund af den *masterframe* omkring rettigheder som MST afspejler i sin artikulation, og som har medført at MST ses som en legitim aktør. Her bør fremhæves de internationale organisationer, som via deres fokus på det menneskeretslige element indirekte har påpeget primært det juridiske systems ineffektive og heterogene rækkevidde, men samtidigt hermed har påpeget sociale uligheder. Og i relation hertil, er det interessant, at om end regeringen og de brasilianske medier senest har forsøgt at betegne SMO`ens strategi som værende i modstrid med demokratiet, har dette blot bestyrket opfattelsen af regeringen fra MST og dennes allieredes side som værende repressiv. Ikke kun i en voldelig forstand, men også via beskyldningerne om korrupsion og endvidere en langsom sagsbehandling i forbindelse med udbetaling af tilskud til MSTs oprettede landbrug (reference). Således syntes også her den institutionelle – politiske kontekst at være årsag til en stadig støtte på trods af radikaliteten, hvilket umiddelbart kunne opfattes som et brud på den *masterframe*, som har skabt grundlaget for skabelsen af alliancer i en første omgang.

5.2 En problemfyldt fremtid

”Identificeringen med MST udfylder i 90`erne det rum af etisk samvittighed og værdier omkring solidaritet, som det brasilianske samfund bragte ind i kampen for direkte valg i 80`erne og modstanden mod militærdiktaturet i 70`erne” (Sorj, 1998: 25)

Et væsentligt problem i relation til MSTs definerede løsning på de sociale uligheder, er hvorvidt denne overhovedet på lang sigt er økonomisk holdbar. Om end en jordreform ses som en mulighed for at skabe arbejde, er spørgsmålet hvorvidt MSTs landbrug kan blive til mere end subsistenslandbrug p.g.a manglende finansielle og videns ressourcer. I dag er de fleste MST landbrug økonomisk afhængig af regeringen via den rurale kredit og tilskud, og her er det vigtigt at huske på, at anvendelsen af en radikal strategi – om end den indtil nu har resulteret i dannelsen af alliancer, kan føre til en vigende vilje til forhandling og hjælp fra regeringens side.

Et andet problem er den omfattende mobilisering MSTs *frame* har skabt; således er der nu en intern splittelse såvel i MSTs ledelse som mellem medlemmerne at spore mellem en pragmatisk fløj som søger at indfri de oprindelige konkrete krav fra MST, og en mere ideologisk orienteret fløj, som ønsker en omfattende ændring af samfundet, og

som således søger at skabe en bred folkelig bevægelse. Yderligere et problem i denne forbindelse, er at undgå at medlemmet ikke resignerer i det øjeblik han er blevet tildelt jord, men så at sige fortsætter kampen.

Disse problemer er delvist blevet negligeret af de internationale allierede, som dels ikke fokuserer på MSTs egne ideologiske visioner, eller omvendt hvorvidt MSTs krav om en jordreform på sigt er økonomisk holdbart grundet behovet for langvarig statslig støtte.

6.0 Konklusion

Det paradoks som var udgangspunkt for denne opgave, har altså sin rod i den brasilianske politisk-institutionelle kontekst, og denne gør at man ikke ukritisk kan anvende PO tilgangen i relation til Brasilien, givet at de opstillede variable i denne tilgang netop er underlagt de specifikke institutionelle forhold, og derfor ikke på samme vis nødvendigvis kan forklare og afspejle en given SMOs strategi. Ud fra den specifikke politisk – institutionelle kontekst var det muligt at forklare såvel den radikale strategi som den konventionelle forhandlingsstrategi. Indskrivningen i en *masterframe* angående rettigheder, har dannet grundlag for indgåelsen af alliancer og skabelsen af et solidaritetsnetværk, og samtidig har den specifikke politisk-institutionelle kontekst bevirket, at MST stadig ses som en legitim aktør på trods af radikaliteten og anklager fra regeringen og medier om anvendelsen af ikke-demokratiske midler.

7.0 Bibliografi

Adusp (2000):

”O Governo Federal e o MST”, 27/10 2000, fra www.adusp.org.br

Almeida, Lucio Flavio de & Felix Ruiz Sanchez (2000):

“The landless worker`s movement and social struggles against neoliberalism”, *Latin American Perspectives*, september 2000: Riverside.

Brockett, Charles D. (1991):

“The Structure of Political Opportunities and Peasant Mobilization in Central America”, pp. 253 – 274 i *Comparative Politics*.

Cadji, Anne-Laurce (2000):

“Brazil`s landless find their voice”, *NACLA Report on the Americas*, marts/april 2000: New York.

Canel, Eduardo (1997):

“New Social Movement Theory and Ressource Mobilization: The Need for Integration”, pp. 189 – 222 i Kaufan, Michael & Haroldo Dilla Alfonso (eds.), *Community Power and Grassroots Democracy*: Zed Books.

Costa, Cristiane (2001):

“Questão Agrária. O MST passado a limpo”, i *Observatório da Imprensa*, 20/1 2001, www.observatoridaimprensa.com.br

Davis, Diane (1999):

“The Power of Distance: Re-theorizing Social Movements in Latin America”, pp. 585 – 640 i *Theory and Society*.

De Mesquita Neto, Paulo (1997):

”Luiz Inácio Lula da Silva”, *NACLA Report on the Americas*, juli/august 1991: New York.

Della Porta, Donnatella & Mario Diani (1999):

Social Movements. An Introduction, Oxford: Blackwell Publishers.

Folha de São Paulo (2000):

“FHC diz estar “cansado” do MST e não quer votação do salário mínimo na quarta”,
21/4 2000, fra www.folh.com.br

Foweraker (1992):

Theorizing Social Movements, Boulder : Pluto Press.

Gamson, William A. & David S. Meyer (1996):

“Framing Political Opportunity”, pp. 275 – 291 i McAdam Doug, John D. McCarthy &
Mayer N. Zald, *Comparative Perspectives on Social Movements – Political
Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framing*, Cambridge: Cambridge
University Press.

Gitlin, Todd (1980):

*The Whole World Is Watching – Mass Media en the Making and Unmaking of the New
Left*: University of California Press.

Global Justice/Justiça Global (2001):

www.global.org.br

Houtzager, Peter P. (1998):

”State and Union in the Transformation of the Brazilian Countryside, 1964 – 1979”, pp.
103-143 i *Latin American Research Review*, vol. 33, no. 2, 1998.

Houtzager, Peter P. (2000):

“Social movements amidst democratic transitions. Lessons from the Brazilian
countryside, *Journal of Development Studies*, juni 2000: London.

Johnston, Hank, Enrique Laraña & Joseph R. Gusfield (1994):

“Identities, Grievances, and New Social Movements”, pp. 26 – 36 i Johnston, Lanraña
& Gusfield (eds.), *New Social Movements – From Ideology to Identity*: Temple
University Press.

Martins, Cecilia (2000):

“Reflexões sobre a insólita democracia brasileira”, pp. 110 – 136 i *Diálogos Latinoamericanos*, Århus: CLAS, Århus Universitet.

Maschio, José (2001):

A Satanização do MST na mídia, fra www.sjpdf.org.br

McAdam, Doug (1996):

“Conceptual Origins, Current Problems, Future Directions”, pp. 22- 40 i McAdam, Doug, John A McCarthy & Mayer N. Zald (eds.), *Comparative Perspectives on Social Movements – political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framing*, Cambridge: Cambridge University Press.

McCarthy, John D. & Mayer N. Zald (1977):

“Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory”, pp. 1212 – 1241 i *American Journal of Sociology*, vol. 82, n° 6.

MST:

www.mst.org.br

Navarro, Zander (2000):

“Breaking New Ground: Brazil’s MST”, i *NACLA Report on the Americas*, marts/april 2000:New York.

O’Donnell, Guillermo (1994):

„The State, Democratization, and Some Conceptual Problems (A Latin American View with Glances at Some Post- Communist Countries)”, pp. 157 – 181 i Smith, William C., Carlos H. Acuña & Eduardo A. Gamarra (eds), *Latin American Political Economy in the Age of Neoliberal Reform*, University of Miami : North- South Center.

O’Donnell (1996):

„Illusions About Consolidation“, pp. 34 – 51 i *Journal of Democracy*, vol. 7, n° 2, www.press.jhu.edu/journals/journal_of_democracy

O'Donnell (1998a):

“Horizontal Accountability in New Democracies”, pp. 112-126 i *Journal of Democracy*, vol. 9, n° 3, www.press.jhu.edu/journals/journal_of_democracy

O'Donnell (1998b):

„Poliarquias e a (In)efetividade da Lei na América Latina, pp. 37 – 56 i *Novos Estudos*, n° 51, juli 1998, São Paulo: CEBRAB.

Pinassi, Maria Orlanda, Fatima Cabral & Miriam Claudia Lourencao (2000):

”An interview with João Pedro Stedile”, *Latin American Perspectives*, september 2000: Riverside.

Revista Empresa (2001):

”Entrevista do mês”, fra www.imprensaeditorial.com.br/entrevista

Sorj, Bernardo (1998):

”A reforma agrária em tempos de democracia e globalização”, pp. 23 – 41, i *Novos Estudos*, n° 50, marts 1998, São Paulo: CEBRAP.

Solidaritetshuset:

www.solidaritetshuset.org

Snow, David A., E. Burke Rochfeld, Steven K. Worden & Robert D. Benford (1986):

”Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation, pp. 464 – 481 i *American Sociological Review*, vol. 51.

Snow, David A. & Robert D. Benford (1992):

”Master Frames and Cycles of Protest”, pp. 133 – 156 i Morris, Aldon D. & Carol McCluerg Mueller (eds.), *Frontiers in Social Movement Theory*: Yale University Press.

Tarrow (1998):

Power in Movement – Social Movements and Contentious Politics, Cambridge: Cambridge University Press.

Transparency International:

www.transparency.org

Veja (2001):

www.veja.com.br

Weyland, Kurt (1998):

“The Politics of Corruption in Latin America”, pp. 108 – 121 i *Journal of Democracy*, vol. 9, n° 2, www.pres.jhu.edu/journals/journal_of_democracy